ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 6ης Ιουλίου 2010 *

Στην υπόθεση C-428/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, υποβληθείσα από το Rechtbank's-Gravenhage (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2008 η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Σεπτεμβρίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Monsanto Technology LLC

κατά

Cefetra BV,

Cefetra Feed Service BV,

Cefetra Futures BV,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

Alfred C. Toepfer International GmbH,

παρισταμένου του:

Δημοσίου της Αργεντινής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους B. Σκουρή, Πρόεδρο, A. Tizzano, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, E. Levits, προέδρους τμήματος, A. Borg Barthet, J. Malenovský, U. Lõhmus και L. Bay Larsen (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Δεκεμβρίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Monsanto Technology LLC, εκπροσωπούμενη από τους W. A. Hoyng και F. W. E. Eijsvogels, advocaten,

— οι Cefetra BV, Cefetra Feed Service BV, Cefetra Futures BV και Alfred C. Toepfer International GmbH, εκπροσωπούμενες από τους J. J. Allen και H. M. H. Speyart van Woerden, advocaten,

— το Δημόσιο της Αργεντινής, εκπροσωπούμενο από τον B. Remiche, avocat, καθώς και τους M. Roosen και V. Cassiers, advocaten,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την I. Bruni, επικουρούμενη από τον D. Del Gaizo, avvocato dello Stato,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη C. Wissels και τον M. de Grave,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Ossowski,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Krämer και W. Wils,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Μαρτίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας 98/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 1998, για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων (ΕΕ L 213, σ. 13, στο εξής: οδηγία).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δύο διαφορών όπου η Monsanto Technology LLC (στο εξής: Monsanto) αντιδικεί, αφενός, με τις Cefetra BV, Cefetra Feed Service BV και Cefetra Futures BV (συλλήβδην στο εξής: Cefetra), υπέρ των οποίων το Δημόσιο της Αργεντινής άσκησε παρέμβαση, και, αφετέρου, με τις Vopak Agencies Rotterdam BV (στο εξής: Vopak) και Alfred C. Toepfer International GmbH (στο εξής: Toepfer), σχετικά με εισαγωγές στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, κατά τα έτη 2005 και 2006, αλεύρου σόγιας προελεύσεως Αργεντινής.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

3 Το επιγραφόμενο «Αντικείμενο των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας» άρθρο 27 της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου, η οποία αποτελεί το παράρτημα 1 Γ της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) που υπογράφτηκε στο Μαρακές στις 15 Απριλίου 1994 και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994) (ΕΕ L 336, σ. 1, στο εξής: Συμφωνία TRIPs), ορίζει κατ' ουσίαν, στην παράγραφό του 1, ότι:

— δίπλωμα ευρεσιτεχνίας δύναται να ληφθεί για οποιαδήποτε εφεύρεση, είτε αυτή αφορά προϊόν είτε μέθοδο, σε όλους τους τομείς της τεχνολογίας, υπό την προϋπόθεση ότι η εφεύρεση είναι νέα, στηρίζεται σε επινόηση και είναι δεκτική βιομηχανικής εφαρμογής·

— η αναγνώριση δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας γίνεται αδιακρίτως της προελεύσεως της εφευρέσεως, του τεχνολογικού τομέα ή του αν τα προϊόντα εισάγονται ή είναι εγχώριας καταγωγής.

4 Το άρθρο 30 της ίδιας Συμφωνίας, το οποίο επιγράφεται «Εξαιρέσεις στα απονεμόμενα δικαιώματα», διευκρινίζει ότι τα μέλη δύνανται να προβλέπουν περιορισμένης εκτάσεως εξαιρέσεις από τα αποκλειστικά δικαιώματα που παρέχει ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι εξαιρέσεις αυτές δεν θίγουν αδικαιολόγητα την κανονική εκμετάλλευση της ευρεσιτεχνίας και δεν προκαλούν αδικαιολόγητη βλάβη στα έννομα συμφέροντα του κατόχου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, λαμβανομένων υπόψη των συμφερόντων τυχόν τρίτων.

Το δίκαιο της Ενώσεως

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη προστατεύουν τις βιοτεχνολογικές εφευρέσεις μέσω του εθνικού τους δικαίου ευρεσιτεχνίας και ότι, εφόσον χρειάζεται, το προσαρμόζουν για να λάβουν υπόψη τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας. Προσθέτει ότι η οδηγία δεν θίγει τις υποχρεώσεις που απορρέουν για τα κράτη μέλη μεταξύ άλλων από τη Συμφωνία TRIPs.

6 Το άρθρο 2 της οδηγίας ορίζει ως «βιολογικό υλικό» το υλικό που περιέχει γενετικές πληροφορίες και μπορεί να αυτοαναπαραχθεί ή να αναπαραχθεί εντός ενός βιολογικού συστήματος.

7 Το άρθρο 3 ορίζει ότι μπορούν να κατοχυρωθούν με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας οι νέες εφευρέσεις που στηρίζονται σε επινόηση και είναι δεκτικές βιομηχανικής εφαρμογής, ακόμη και όταν αφορούν μεταξύ άλλων ένα προϊόν που αποτελείται από βιολογικό υλικό ή περιέχει βιολογικό υλικό. Διευκρινίζει ότι βιολογικό υλικό που έχει απομονωθεί από το φυσικό του περιβάλλον ή έχει παραχθεί με τη βοήθεια τεχνικής μεθόδου δύναται να αποτελέσει αντικείμενο εφευρέσεως, ακόμη και όταν προϋπήρχε σε φυσική κατάσταση.

8 Η εικοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας υπογραμμίζει ότι η συζήτηση για τη δυνατότητα κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας των ακολουθιών ή μερικών ακολουθιών γονιδίων οδηγεί σε διχογνωμίες. Εκθέτει ότι η χορήγηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας για εφευρέσεις που αφορούν τέτοιες ακολουθίες ή μερικές ακολουθίες πρέπει να υπόκειται στα ίδια κριτήρια κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας με εκείνα που ισχύουν στους λοιπούς τομείς της τεχνολογίας, δηλαδή καινοτομία,

επινόηση και βιομηχανική εφαρμογή. Προσθέτει ότι η βιομηχανική εφαρμογή μιας ακολουθίας ή μερικής ακολουθίας πρέπει να εκτίθεται με συγκεκριμένο τρόπο στην αίτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

9 Κατά την εικοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, μια απλή ακολουθία DNA χωρίς ένδειξη λειτουργίας δεν περιέχει κανόνα για τεχνικές ενέργειες, οπότε δεν αποτελεί εφεύρεση δυναμένη να κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

10 Η εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη εκθέτει ότι, για να τηρηθεί το κριτήριο βιομηχανικής εφαρμογής, είναι αναγκαίο, όταν μια ακολουθία ή μερική ακολουθία γονιδίου χρησιμοποιείται για την παραγωγή πρωτεΐνης ή μερικής πρωτεΐνης, να διευκρινίζεται ποια πρωτεΐνη ή μερική πρωτεΐνη παράγεται ή ποια λειτουργία επιτελεί.

11 Το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας, το οποίο περιλαμβάνεται στο επιγραφόμενο «Κατοχύρωση με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας» κεφάλαιο I, απαιτεί να εκτίθεται με συγκεκριμένο τρόπο στην αίτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας η βιομηχανική εφαρμογή μιας ακολουθίας ή μερικής ακολουθίας ενός γονιδίου.

12 Το άρθρο 9, το οποίο περιλαμβάνεται στο επιγραφόμενο «Έκταση της προστασίας» κεφάλαιο II, ορίζει:

«Η προστασία που παρέχει το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε ένα προϊόν το οποίο περιέχει ή αποτελείται από γενετικές πληροφορίες εκτείνεται σε κάθε ύλη […] στην οποία ενσωματώνεται το προϊόν και στην οποία περιέχονται και ασκούν τις λειτουργίες τους οι σχετικές γενετικές πληροφορίες.»

Το εθνικό δίκαιο

13 Το άρθρο 53 του νόμου του 1995 περί διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας (Rijksoctrooiwet 1995, στο εξής: νόμος του 1995) ορίζει:

«[…] ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας παρέχει στον κάτοχό του το αποκλειστικό δικαίωμα:

a) για την επιχείρησή του ή στην επιχείρησή του, να παρασκευάζει το προϊόν που κατοχυρώνεται με την ευρεσιτεχνία, να το χρησιμοποιεί, να το εμπορεύεται ή να το μεταπωλεί, να το εκμισθώνει, να το παραδίδει ή να προβαίνει σε οποιαδήποτε άλλη εμπορική πράξη σχετικά με το προϊόν αυτό ή ακόμη να το προσφέρει, να το εισάγει ή να το κατέχει για έναν από τους σκοπούς αυτούς·

b) για την επιχείρησή του ή στην επιχείρησή του, να εφαρμόζει τη μέθοδο που κατοχυρώνεται με την ευρεσιτεχνία, ή να χρησιμοποιεί, να εμπορεύεται ή να μεταπωλεί, να εκμισθώνει, να παραδίδει το προϊόν που λαμβάνεται ευθέως με εφαρμογή της μεθόδου αυτής, ή να προβαίνει σε οποιαδήποτε άλλη εμπορική πράξη σχετικά με το προϊόν αυτό, ή ακόμη να το προσφέρει, να το εισάγει ή να το κατέχει για έναν από τους σκοπούς αυτούς».

14 Το άρθρο 53a του νόμου αυτού έχει ως εξής:

«1. Όσον αφορά ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σχετικά με βιολογικό υλικό που, λόγω της εφευρέσεως, έχει συγκεκριμένες ιδιότητες, το αποκλειστικό δικαίωμα εκτείνεται σε κάθε βιολογικό υλικό που υπό πανομοιότυπη ή διαφοροποιημένη μορφή λαμβάνεται από το βιολογικό αυτό υλικό με αναπαραγωγή ή πολλαπλασιασμό και έχει τις ίδιες ιδιότητες.

2. Όσον αφορά ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σχετικά με μέθοδο καθιστώσα δυνατή την παραγωγή βιολογικού υλικού που, λόγω της εφευρέσεως, έχει συγκεκριμένες ιδιότητες, το αποκλειστικό δικαίωμα εκτείνεται στο βιολογικό υλικό που λαμβάνεται ευθέως με την μέθοδο αυτή και σε κάθε άλλο βιολογικό υλικό που, από το ίδια βιολογικό υλικό που ελήφθη ευθέως, λαμβάνεται υπό πανομοιότυπη ή διαφοροποιημένη μορφή με αναπαραγωγή ή πολλαπλασιασμό και έχει τις ίδιες ιδιότητες.

3. Όσον αφορά ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σχετικά με προϊόν το οποίο περιέχει μια γενετική πληροφορία ή συνίσταται σε μια γενετική πληροφορία, το αποκλειστικό δικαίωμα εκτείνεται […] σε κάθε υλικό στο οποίο ενσωματώνεται το προϊόν και στο οποίο περιέχεται και επιτελεί τη λειτουργία της η γενετική πληροφορία.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

15 Η Monsanto κατέχει το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας EP 0 546 090 που χορηγήθηκε στις 19 Ιουνίου 1996 όσον αφορά τα 5- enolpyruvylshikimate-3-phosphate synthases τα οποία είναι ανθεκτικά στο glyphosate (στο εξής: ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας). Το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ισχύει, μεταξύ άλλων, στις Κάτω Χώρες.

16 Το glyphosate είναι μη επιλεκτικό ζιζανιοκτόνο. Σε ένα φυτό, φράσσει τον χώρο δράσεως των ενζύμων 5 énolpyruvylshikimate-3-phosphate synthases (στο εξής: EPSPS) της κλάσεως I, τα οποία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του φυτού. Η εν λόγω δράση του glyphosate έχει ως αποτέλεσμα να πεθάνει το φυτό.

17 Το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας περιγράφει μια κατηγορία ενζύμων EPSPS της κλάσεως II τα οποία δεν είναι ευαίσθητα στο glyphosate. Τα φυτά που περιέχουν τέτοια ένζυμα επιβιώνουν της χρήσεως του glyphosate, ενώ καταστρέφονται τα

βλαβερά χόρτα. Τα γονίδια που κωδικοποιούν τα ένζυμα της κλάσεως ΙΙ απομονώθηκαν με βάση τρία βακτήρια. Η Monsanto εισήγαγε τα γονίδια αυτά στο DNA ενός φυτού σόγιας το οποίο αποκάλεσε σόγια RR («Roundup Ready»). Κατόπιν της εισαγωγής αυτής, το φυτό σόγιας RR συνθέτει ένα ένζυμο EPSPS της κλάσεως ΙΙ το οποίο αποκαλείται CP4-EPSPS και είναι ανθεκτικό στο glyphosate. Έτσι, γίνεται ανθεκτικό στο ζιζανιοκτόνο Roundup.

18 Η σόγια RR καλλιεργείται σε μεγάλη κλίμακα στην Αργεντινή, όπου η εφεύρεση της Monsanto δεν προστατεύεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

19 Η Cefetra και η Toepfer εμπορεύονται άλευρο σόγιας. Τρία φορτία άλευρου σόγιας έφθασαν στο λιμάνι του Άμστερνταμ, αντιστοίχως, στις 16 Ιουνίου 2005, 21 Μαρτίου 2006 και 11 Μαΐου 2006, με προέλευση την Αργεντινή. Η Vopak προέβη στην τελωνειακή διασάφηση ενός από τα φορτία αυτά.

20 Τα τρία φορτία δεσμεύτηκαν από τις τελωνειακές αρχές βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1383/2003 του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, για την παρέμβαση των τελωνειακών αρχών έναντι εμπορευμάτων που είναι ύποπτα ότι παραβιάζουν ορισμένα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται έναντι των εμπορευμάτων που διαπιστώνεται ότι παραβιάζουν παρόμοια δικαιώματα (ΕΕ L 196, σ. 7). Ελευθερώθηκαν μετά την παράδοση δειγμάτων στη Monsanto. Η τελευταία πέτυχε να αναλυθεί το εμπόρευμα για να καθοριστεί αν προερχόταν από σόγια RR.

21 Κατόπιν των αναλύσεων, οι οποίες έδειξαν την ύπαρξη, στο άλευρο, του ενζύμου CP4-EPSPS καθώς και της ακολουθίας DNA που το κωδικοποιεί, η Monsanto στράφηκε κατά των Cefetra, Vopak και Toepfler ενώπιον του Rechtbank's-Gravenhage, ζητώντας να απαγγελθούν απαγορεύσεις στηριζόμενες στο άρθρο 16 του κανονισμού 1383/2003 και να απαγορευθεί η προσβολή των δικαιωμάτων από το ευρωπαϊκό της δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε όλες τις χώρες όπου ισχύει το δίπλωμα αυτό. Το Δημόσιο της Αργεντινής άσκησε παρέμβαση υπέρ της Cefetra.

22 Το Rechtbank's-Gravenhage θεωρεί ότι η Monsanto απέδειξε την ύπαρξη, σε ένα από τα επίμαχα φορτία, της ακολουθίας DNA που προστατεύεται από το ευρωπαϊκό της δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Ωστόσο, διερωτάται αν απλώς και μόνον η ύπαρξη αυτή αρκεί για να γίνει δεκτή προσβολή των δικαιωμάτων από το ευρωπαϊκό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας της Monsanto κατά την εμπορία του αλεύρου στην Κοινότητα.

23 Η Cefetra, υποστηριζόμενη από το Δημόσιο της Αργεντινής, και η Toepfer διατείνονται ότι το άρθρο 53a του νόμου του 1995 έχει εξαντλητικό χαρακτήρα. Πρέπει να θεωρηθεί lex specialis εισάγουσα παρέκκλιση από το γενικό καθεστώς προστασίας που το άρθρο 53 του ίδιου νόμου προβλέπει για προϊόν που κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Εφόσον το DNA που υπάρχει στο άλευρο σόγιας δεν μπορεί πια να διαδραματίσει εκεί τον ρόλο του, η Monsanto δεν δύναται να εναντιωθεί στην εμπορία του αλεύρου αυτού προβάλλοντας ως μοναδικό λόγο το ότι το DNA υπάρχει εκεί. Υφίσταται σύνδεσμος μεταξύ της περιορισμένης δυνατότητας κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, την οποία υπογραμμίζουν η εικοστή τρίτη και η εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, και της εκτάσεως της προστασίας που παρέχεται από ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

24 Κατά τη Monsanto, σκοπός της οδηγίας δεν είναι να περιορίσει την προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων που υπάρχει στα κράτη μέλη. Η οδηγία δεν θίγει την προστασία που αναγνωρίζεται από το άρθρο 53 του νόμου του 1995, προστασία που είναι απόλυτη. Περιορισμός της προστασίας θα ήταν ασύμβατος με το άρθρο 27 της Συμφωνίας TRIPs.

25 Το Rechtbank's-Gravenhage παρατηρεί ότι το άρθρο 53a, παράγραφος 3, του νόμου του 1995, όπως το άρθρο 9 της οδηγίας, υπάγει στο αποκλειστικό δικαίωμα του κατόχου διπλώματος ευρεσιτεχνίας κάθε υλικό στο οποία έχει ενσωματωθεί DNA, αρκεί η γενετική πληροφορία να έχει περιληφθεί στο υλικό αυτό και να επιτελεί εκεί τη λειτουργία της.

26 Διαπιστώνει ότι το DNA δεν δύναται να επιτελέσει τη λειτουργία του στο άλευρο σόγιας, το οποίο είναι νεκρή ύλη.

27 Εκτιμά ότι το κείμενο των άρθρων 53a, παράγραφος 3, του νόμου του 1995 και 9 της οδηγίας δεν συνάδει με τον ισχυρισμό της Monsanto ότι είναι αρκετό να επιτέλεσε το DNA, σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο, τη λειτουργία του στο φυτό ή να μπορεί να επιτελέσει εκ νέου τη λειτουργία του, αφότου απομονωθεί στο άλευρο σόγιας και εισαχθεί σε ζώσα ύλη.

28 Παρά ταύτα, κατά το Rechtbank's-Gravenhage, ένα γονίδιο, ακόμη και αν αποτελεί μέρος ενός οργανισμού, δεν πρέπει απαραιτήτως να επιτελεί τη λειτουργία του ανά πάσα στιγμή. Συγκεκριμένα, υπάρχουν γονίδια που ενεργοποιούνται μόνο σε ορισμένες καταστάσεις, όπως η ζέστη, η ξηρασία ή μια ασθένεια.

29 Τέλος, δεν πρέπει να αμεληθεί το γεγονός ότι, κατά την καλλιέργεια των φυτών σόγιας από τα οποία προέρχεται το άλευρο, αντλήθηκε χωρίς αντάλλαγμα κέρδος από την εφεύρεση.

30 Στην περίπτωση που δεν είναι δυνατή η εναντίωση στην εμπορία του αλεύρου σόγιας βάσει του άρθρου 53a του νόμου του 1995, το οποίο μεταφέρει το άρθρο 9 της οδηγίας, τίθεται το ζήτημα αν δύναται να γίνει επίκληση μιας απόλυτης κλασικής προστασίας, όπως είναι εκείνη που προβλέπεται στο άρθρο 53 του νόμου του 1995.

31 Εν προκειμένω, φαίνεται ότι η οδηγία δεν μειώνει την απόλυτη προστασία των προϊόντων βάσει μιας διατάξεως όπως το άρθρο 53 του νόμου του 1995, αλλά αφορά μια ελάχιστη προστασία. Ωστόσο, δεν είναι αρκούντως σαφείς οι ενδείξεις υπέρ μιας τέτοιας ερμηνείας.

32 Στο πλαίσιο αυτό, το Rechtbank's-Gravenhage αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να θέσει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 9 της οδηγίας […] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επίκληση της παρεχόμενης από το άρθρο αυτό προστασίας μπορεί να γίνει και σε μια κατάσταση όπως στην παρούσα δίκη, όπου το προϊόν (η ακολουθία DNA) αποτελεί μέρος μιας ουσίας (αλεύρου σόγιας) η οποία εισήχθη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο χρονικό σημείο της φερόμενης προσβολής του δικαιώματος ευρεσιτεχνίας δεν επιτελούσε τη λειτουργία του, αλλά την είχε επιτελέσει (στο φυτό σόγιας) ή, αφότου απομονωθεί από την ουσία αυτή και εισαχθεί σε κύτταρο ενός οργανισμού, δύναται να επιτελέσει εκ νέου τη λειτουργία του;

2) Λαμβανομένου ως αφετηρίας ότι στο άλευρο σόγιας που η Cefetra και η [Toepfer] εισήγαγαν στην Κοινότητα υπάρχει η προστατευόμενη ακολουθία DNA της αξιώσεως 6 του διπλώματος ευρεσιτεχνίας με αριθ. EP 0 546 090 και λαμβανομένου υπόψη ότι το DNA είναι κατά το άρθρο 9 της οδηγίας […] ενσωματωμένο στο άλευρο σόγιας και ότι εκεί δεν επιτελεί πια τη λειτουργία του, εμποδίζει η προβλεπόμενη από την οδηγία αυτή, και ειδικότερα από το άρθρο της 9, προστασία ενός διπλώματος ευρεσιτεχνίας για βιολογικό υλικό το να παρέχει (παράλληλα) η εθνική νομοθεσία περί ευρεσιτεχνίας απόλυτη προστασία σε αυτό καθ' εαυτό το προϊόν (το DNA), ανεξάρτητα από το αν το DNA επιτελεί τη λειτουργία του, οπότε πρέπει η προστασία του άρθρου 9 να θεωρηθεί εξαντλητική στην προβλεπόμενη από το άρθρο αυτό κατάσταση όπου το προϊόν συνίσταται σε μια γενετική πληροφορία ή περιέχει μια τέτοια πληροφορία και είναι ενσωματωμένο σε ένα υλικό στο οποίο περιέχεται η γενετική πληροφορία;

3) Έχει για την απάντηση στο προηγούμενο ερώτημα σημασία το ότι το με αριθμό EP 0 546 090 δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ζητήθηκε και χορηγήθηκε (στις 19 Ιουνίου 1996) πριν εκδοθεί η οδηγία […] και ότι τέτοια απόλυτη προστασία του προϊόντος προβλεπόταν από την εθνική νομοθεσία περί ευρεσιτεχνίας πριν εκδοθεί η οδηγία αυτή;

4) Δύναται το Δικαστήριο κατά την απάντηση στα πιο πάνω ερωτήματα να λάβει υπόψη και τη [Συμφωνία TRIPs], και ειδικότερα τα άρθρα της 27 και 30;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

33 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν το άρθρο 9 της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι προστατεύει τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας σε περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το προϊόν που κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας περιέχεται σε άλευρο σόγιας, όπου δεν επιτελεί τη λειτουργία για την οποία κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αλλά την επιτέλεσε προηγουμένως στο φυτό σόγιας, του οποίου προϊόν μεταποιήσεως είναι το άλευρο αυτό, ή όταν δύναται ενδεχομένως να επιτελέσει εκ νέου τη λειτουργία αυτή, αφότου εξαχθεί από το άλευρο και ακολούθως εισαχθεί σε κύτταρο ζώντος οργανισμού.

34 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 9 της οδηγίας εξαρτά την εκεί προβλεπόμενη προστασία από την προϋπόθεση η γενετική πληροφορία που περιέχεται στο κατοχυρωμένο με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόν ή αποτελεί το προϊόν αυτό να «ασκ[εί]» τη λειτουργία της στην «ύλη […] στην οποία» περιέχεται η πληροφορία αυτή.

35 Το σύνηθες νόημα του ενεστώτα που χρησιμοποιήθηκε από τον κοινοτικό νομοθέτη και της εκφράσεως «ύλη [...] στην οποία» συνεπάγεται ότι η λειτουργία επιτελείται τώρα και μάλιστα στο υλικό με το οποίο είναι ένα η ακολουθία DNA που περιέχει τη γενετική πληροφορία.

36 Στις περιπτώσεις που πρόκειται για γενετική πληροφορία όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η λειτουργία της εφευρέσεως επιτελείται όταν η γενετική πληροφορία προστατεύει το βιολογικό υλικό, που την ενσωματώνει, από την πραγματική δράση ή από το προβλέψιμο ενδεχόμενο της δράσεως ενός προϊόντος ικανού να επιφέρει τον θάνατο του υλικού αυτού.

37 Πάντως, η χρήση ζιζανιοκτόνου στο άλευρο σόγιας δεν είναι προβλέψιμη ούτε καν νοητή υπό φυσιολογικές συνθήκες. Επιπλέον, αν υποτεθεί τέτοια χρήση, η λειτουργία του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος, σκοπός της οποίας είναι η προστασία της ζωής του βιολογικού υλικού που το περιέχει, δεν θα δύναται να επιτελεστεί, επειδή η γενετική πληροφορία βρίσκεται στο άλευρο σόγιας μόνο σε κατάσταση καταλοίπου και το άλευρο σόγιας είναι νεκρή ύλη ληφθείσα μετά από διάφορες πράξεις επεξεργασίας σόγιας.

38 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προστασία που προβλέπεται από το άρθρο 9 της οδηγίας αποκλείεται όταν η γενετική πληροφορία έχει παύσει να επιτελεί τη λειτουργία που επιτελούσε στο αρχικό υλικό από το οποίο προέρχεται το επίμαχο υλικό.

39 Εξ αυτών προκύπτει και ότι έναντι του επίμαχου υλικού δεν δύναται να γίνει επίκληση της προστασίας αυτής απλώς και μόνο για τον λόγο ότι η ακολουθία DNA που περιέχει τη γενετική πληροφορία θα μπορέσει να εξαχθεί από το υλικό αυτό και να επιτελέσει τη λειτουργία της σε κύτταρο ζώντος οργανισμού, αφότου εισαχθεί εκεί. Συγκεκριμένα, σε μια τέτοια περίπτωση, η λειτουργία θα επιτελείται σε ένα υλικό που θα είναι όχι μόνον άλλο αλλά και βιολογικό. Κατά συνέπεια, μόνον έναντι του υλικού αυτού θα μπορέσει να δημιουργήσει δικαίωμα προστασίας.

40 Αν γινόταν δεκτή προστασία βάσει του άρθρου 9 της οδηγίας για τους λόγους ότι η γενετική πληροφορία επιτέλεσε προηγουμένως τη λειτουργία της στο υλικό που την περιέχει ή δύναται ενδεχομένως να επιτελέσει εκ νέου τη λειτουργία αυτή σε άλλο υλικό, το αποτέλεσμα θα ήταν να αρθεί η αποτελεσματικότητα της ερμηνευόμενης διατάξεως επειδή κατ' αρχήν πάντοτε θα μπορεί να γίνει επίκληση της μιας ή της άλλης καταστάσεως.

41 Παρά ταύτα, η Monsanto διατείνεται ότι, κυρίως, ζητεί προστασία αυτής καθ' εαυτήν της ακολουθίας DNA που είναι κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Εξηγεί ότι την ακολουθία DNA την οποία αφορά η διαφορά της κύριας δίκης προστατεύει το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο της ευρεσιτεχνίας, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας. Υποστηρίζει ότι το άρθρο 9 της οδηγίας αφορά μόνο την επέκταση της προστασίας αυτής σε άλλα υλικά στα οποία είναι ενσωματωμένο το προϊόν που κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η επιχείρηση αυτή δεν επιδιώκει την προβλεπόμενη από το άρθρο 9 της οδηγίας προστασία για το άλευρο σόγιας στο οποίο είναι ενσωματωμένη η ακολουθία DNA που κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Η παρούσα υπόθεση αφορά την προστασία αυτής καθ' εαυτήν της ακολουθίας DNA, η οποία δεν συνδέεται με την επιτέλεση συγκεκριμένης λειτουργίας. Η προστασία αυτή είναι απόλυτη βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας.

42 Η ανάλυση αυτή δεν δύναται να γίνει δεκτή.

43 Εν προκειμένω, πρέπει να σημειωθεί ότι η εικοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας εκθέτει ότι «μια απλή ακολουθία τμημάτων του DNA χωρίς ένδειξη λειτουργίας δεν περιέχει κανόνα για τεχνικές ενέργειες [...] [και] ότι, ως εκ τούτου, δεν συνιστά εφεύρεση που μπορεί να κατοχυρωθεί με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας».

44 Επιπλέον, η εικοστή δεύτερη και η εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη καθώς και το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας συνεπάγονται ότι μια ακολουθία DNA δεν απολαύει προστασίας βάσει του δικαίου της ευρεσιτεχνίας όταν δεν διευκρινίζεται η λειτουργία που επιτελεί η ακολουθία αυτή.

45 Εφόσον, έτσι, κατά την οδηγία η δυνατότητα κατοχυρώσεως μιας ακολουθίας DNA με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εξαρτάται από το αν αναφέρεται η λειτουργία την οποία επιτελεί η ακολουθία αυτή, πρέπει να θεωρηθεί ότι η οδηγία δεν παρέχει προστασία σε μια κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ακολουθία DNA που δεν δύναται να επιτελέσει τη συγκεκριμένη λειτουργία για την οποία κατοχυρώθηκε με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

46 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το γράμμα του άρθρου 9 της οδηγίας, το οποίο εξαρτά την προβλεπόμενη εκεί προστασία από την προϋπόθεση η κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ακολουθία DNA να επιτελεί τη λειτουργία της στο υλικό στο οποίο είναι ενσωματωμένη.

47 Ερμηνεία ότι, βάσει της οδηγίας, μια κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ακολουθία DNA απολαύει αυτή καθ' εαυτήν απόλυτης προστασίας, ανεξαρτήτως του ζητήματος αν η ακολουθία επιτελεί τη λειτουργία της, θα αναιρούσε την αποτελεσματικότητα της διατάξεως αυτής. Συγκεκριμένα, η προστασία που ρητώς θα παρεχόταν σε αυτή καθ' εαυτήν την ακολουθία DNA θα επεκτεινόταν, στην πράξη, στο υλικό με το οποίο είναι ένα η εν λόγω ακολουθία, όσο διαρκεί η κατάσταση αυτή.

48 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως, μια ακολουθία DNA όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν δύναται να επιτελέσει τη λειτουργία της όταν είναι ενσωματωμένη σε νεκρή ύλη, όπως το άλευρο σόγιας.

49 Επομένως, μια τέτοια ακολουθία δεν απολαύει προστασίας της ευρεσιτεχνίας, εφόσον ούτε το άρθρο 9 της οδηγίας ούτε κάποια άλλη διάταξή της παρέχει προστασία σε κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ακολουθία DNA που δεν δύναται να επιτελέσει τη λειτουργία της.

50 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9 της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν προστατεύει τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας σε περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το προϊόν που κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας περιέχεται σε άλευρο σόγιας,

όπου δεν επιτελεί τη λειτουργία για την οποία κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αλλά την επιτέλεσε προηγουμένως στο φυτό σόγιας, του οποίου προϊόν μεταποιήσεως είναι το άλευρο αυτό, ή όταν δύναται ενδεχομένως να επιτελέσει εκ νέου τη λειτουργία αυτή, αφότου εξαχθεί από το άλευρο και ακολούθως εισαχθεί σε κύτταρο ζώντος οργανισμού.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

51 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν το άρθρο 9 της οδηγίας προβαίνει σε εξαντλητική εναρμόνιση της παρεχομένης από αυτό προστασίας, οπότε εμποδίζει να προβλέψει μια εθνική νομοθεσία απόλυτη προστασία αυτού καθ' εαυτό του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος, ανεξαρτήτως του αν επιτελεί τη λειτουργία του στο υλικό που το περιέχει.

52 Το ερώτημα αυτό έχει ως αφετηρία, όπως εκτίθεται στην απόφαση περί παραπομπής, ότι μια εθνική διάταξη όπως το άρθρο 53 του νόμου του 1995 όντως προβλέπει απόλυτη προστασία του προϊόντος που είναι κατοχυρωμένο με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

53 Για να δοθεί απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, πρέπει να σημειωθεί ότι στην τρίτη και στην πέμπτη έως στην έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας ο κοινοτικός νομοθέτης διαπιστώνει ότι:

— αποτελεσματική και εναρμονισμένη προστασία στο σύνολο των κρατών μελών είναι ουσιώδης για να διατηρηθούν και ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις στον τομέα της βιοτεχνολογίας·

— στον τομέα της προστασίας των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων υπάρχουν αποκλίσεις μεταξύ των νομοθεσιών και πρακτικών των διαφόρων κρατών μελών·

— οι διαφορές αυτές είναι ικανές να δημιουργήσουν προσκόμματα στις συναλλαγές και έτσι να εμποδίσουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς·

— υπάρχει κίνδυνος οι αποκλίσεις αυτές να επιταθούν στον βαθμό που τα κράτη μέλη εκδίδουν νέους νόμους και ακολουθούν διαφορετικές διοικητικές πρακτικές ή στο μέτρο που εξελιχθούν διαφορετικά οι εθνικές νομολογιακές ερμηνείες·

— υπάρχει κίνδυνος η ετερογενής εξέλιξη των εθνικών νομοθεσιών σχετικά με την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων στην Κοινότητα να αποθαρρύνει ακόμη περισσότερο τις εμπορικές συναλλαγές, εις βάρος της βιομηχανικής αναπτύξεως των εφευρέσεων αυτών και της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

54 Ακολούθως, στην όγδοη και στη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη εκθέτει ότι:

— η έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων δεν καθιστά αναγκαία τη δημιουργία ειδικού δικαίου που θα υποκαταστήσει το εθνικό δίκαιο ευρεσιτεχνίας·

— το εθνικό δίκαιο ευρεσιτεχνίας παραμένει το βασικό πεδίο αναφοράς για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων, εξυπακουομένου ότι πρέπει να προσαρμόζεται ή συμπληρώνεται σε κάποια συγκεκριμένα σημεία για να λαμβάνεται δεόντως υπόψη η εξέλιξη της τεχνολογίας που χρησιμοποιεί βιολογικό υλικό, τηρουμένων όμως των προϋποθέσεων κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας·

— το κοινοτικό νομικό πλαίσιο για την προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων δύναται να περιοριστεί στον ορισμό ορισμένων αρχών εφαρμοστέων, μεταξύ άλλων, για τη δυνατότητα κατοχυρώσεως αυτού καθ' εαυτό του βιολογικού υλικού με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και για την έκταση της προστασίας που ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας παρέχει σε μια βιοτεχνολογική εφεύρεση.

55 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να προβεί σε εναρμόνιση περιορισμένη μεν καθ' ύλην, αλλά ικανή να άρει τις υπάρχουσες αποκλίσεις και να αποτρέψει μελλοντικές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της προστασίας των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων.

56 Έτσι, η εναρμόνιση που αποφασίστηκε σκοπό έχει να αποτρέψει εμπόδια στις συναλλαγές.

57 Επιπλέον, εντάσσεται στο πλαίσιο συγκερασμού των συμφερόντων των κατόχων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας με τις ανάγκες εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

58 Ειδικότερα, όσον αφορά το άρθρο 9 της οδηγίας, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο ΙΙ που επιγράφεται «Έκταση της προστασίας», η προσέγγιση του κοινοτικού νομοθέτη δείχνει την πρόθεσή του να διασφαλίσει την ίδια προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε όλα τα κράτη μέλη.

59 Συγκεκριμένα, μια ομοιόμορφη προστασία είναι το μέσο για να αρθούν ή αποτραπούν αποκλίσεις μεταξύ τους και να διασφαλιστεί η επιθυμητή ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων των κατόχων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των συμφερόντων των άλλων επιχειρηματιών, ενώ αντιστρόφως μια προσέγγιση ελάχιστης εναρμονίσεως που προβλήθηκε ότι έγινε υπέρ των κατόχων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αφενός, θα έθετε σε κίνδυνο την επιδιωκόμενη ισορροπία των σχετικών συμφερόντων και,

αφετέρου, απλώς θα καθιέρωνε ή θα δημιουργούσε αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών και, ακολούθως, εμπόδια στις συναλλαγές.

60 Επομένως, η εναρμόνιση στην οποία προέβη το άρθρο 9 της οδηγίας πρέπει να θεωρηθεί εξαντλητική.

61 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας δεν εμποδίζει το συμπέρασμα αυτό επειδή παραπέμπει στο εθνικό δίκαιο της ευρεσιτεχνίας όσον αφορά την προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων. Συγκεκριμένα, η δεύτερη περίοδος της ίδιας παραγράφου αναφέρει ότι τα κράτη μέλη προσαρμόζουν το εθνικό δίκαιο της ευρεσιτεχνίας, εφόσον είναι αναγκαίο, για να λάβουν υπόψη τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας, δηλαδή ειδικότερα εκείνες που προβαίνουν σε εξαντλητική εναρμόνιση.

62 Κατά συνέπεια, εφόσον η οδηγία δεν προστατεύει μια κατοχυρωμένη με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ακολουθία DNA που δεν δύναται να επιτελέσει τη λειτουργία της, η ερμηνευόμενη διάταξη αντιτίθεται στο να προβλέψει ο εθνικός νομοθέτης απόλυτη προστασία αυτής καθ' εαυτήν μιας κατοχυρωμένης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ακολουθίας DNA, ανεξαρτήτως του αν επιτελεί τη λειτουργία της στο υλικό που την περιέχει.

63 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9 της οδηγίας προβαίνει σε εξαντλητική εναρμόνιση της παρεχομένης από αυτό προστασίας, οπότε εμποδίζει να προβλέψει μια εθνική νομοθεσία απόλυτη προστασία αυτού καθ' εαυτό του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος, ανεξαρτήτως του αν επιτελεί τη λειτουργία του στο υλικό που το περιέχει.

Επί του τρίτου ερωτήματος

64 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν το άρθρο 9 της οδηγίας αποκλείει τη δυνατότητα ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας που χορηγήθηκε πριν από την έκδοση της οδηγίας αυτής να επικαλεστεί την απόλυτη προστασία του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος που προέβλεπε υπέρ αυτού η τότε εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία.

65 Με ανάλογο τρόπο με το δεύτερο ερώτημα, το ερώτημα αυτό έχει ως αφετηρία ότι μια εθνική διάταξη όπως το άρθρο 53 του νόμου του 1995 όντως προέβλεπε απόλυτη προστασία του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος κατά τη χορήγηση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, πριν από την οδηγία.

66 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, ένας νέος κανόνας κατ' αρχήν έχει αμέσως εφαρμογή στα μελλοντικά αποτελέσματα μιας καταστάσεως που δημιουργήθηκε υπό το κράτος του παλαιού κανόνα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2008, C-334/07 P, Επιτροπή κατά Freistaat Sachsen, Συλλογή 2008, σ. I-9465, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

67 Η οδηγία δεν προβλέπει παρέκκλιση από την αρχή αυτή.

68 Άλλωστε, η μη εφαρμογή της οδηγίας επί των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που χορηγήθηκαν προηγουμένως θα δημιουργούσε, μεταξύ των κρατών μελών, διαφορές όσον αφορά την προστασία οι οποίες θα εμπόδιζαν την επιδιωκόμενη εναρμόνιση.

69 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 9 της οδηγίας αποκλείει τη δυνατότητα ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας που χορηγήθηκε πριν από την έκδοση της οδηγίας αυτής να επικαλεστεί την απόλυτη προστασία του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος που προέβλεπε υπέρ αυτού η τότε εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

70 Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν τα άρθρα 27 και 30 της Συμφωνίας TRIPs έχουν συνέπειες για την ερμηνεία που δόθηκε στο άρθρο 9 της οδηγίας.

71 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι διατάξεις της Συμφωνίας TRIPs δεν δύνανται να δημιουργήσουν για τους ιδιώτες δικαιώματα που αυτοί μπορούν να επικαλεστούν ευθέως ενώπιον του δικαστή βάσει του δικαίου της Ενώσεως (απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2000, C-300/98 και C-392/98, Dior κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-11307, σκέψη 44).

72 Αν διαπιστώνεται ότι στον οικείο τομέα υπάρχει ρύθμιση της Ενώσεως, το δίκαιο της Ενώσεως έχει εφαρμογή, οπότε υφίσταται υποχρέωση, στο μέτρο του δυνατού, σύμφωνης ερμηνείας με τη Συμφωνία TRIPs, χωρίς όμως να μπορεί να αναγνωριστεί άμεσο αποτέλεσμα στη σχετική διάταξη της Συμφωνίας αυτής (απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2007, C-431/05, Merck Genéricos-Produtos Farmacêuticos, Συλλογή 2007, σ. I-7001, σκέψη 35).

73 Κατά συνέπεια, όσο η οδηγία συνιστά ρύθμιση της Ενώσεως στον τομέα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, η οδηγία πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να γίνεται αντικείμενο σύμφωνης ερμηνείας.

74 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η ερμηνεία που δίνεται από την παρούσα απόφαση στο άρθρο 9 της οδηγίας δεν αντιστρατεύεται την υποχρέωση αυτή.

75 Συγκεκριμένα, το άρθρο 9 της οδηγίας διέπει την έκταση της προστασίας που παρέχεται από ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στον κάτοχό του, ενώ τα άρθρα 27 έως 30 της Συμφωνίας TRIPs αφορούν, αντιστοίχως, τη δυνατότητα κατοχυρώσεως με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και τις εξαιρέσεις από τα δικαιώματα που παρέχει ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

76 Αν υποτεθεί ότι η έννοια «των εξαιρέσεων στα απονεμόμενα δικαιώματα» δύναται να θεωρηθεί ότι περιέχει όχι μόνον αποκλεισμούς δικαιωμάτων, αλλά και περιορισμούς τους, διαπιστώνεται ότι η ερμηνεία του άρθρου 9 της οδηγίας, η περιορίζουσα την παρεχόμενη από αυτό προστασία στις καταστάσεις όπου το κατοχυρωμένο με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόν επιτελεί τη λειτουργία του, δεν είναι ικανή να εμποδίσει με αδικαιολόγητο τρόπο την κανονική εκμετάλλευση της ευρεσιτεχνίας ούτε να «θίξ[ει] σε αδικαιολόγητο βαθμό τα νόμιμα συμφέροντα του κυρίου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας, λαμβανομένων υπόψη των νόμιμων συμφερόντων τυχόν τρίτων», υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συμφωνίας TRIPs.

77 Κατά συνέπεια, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 27 και 30 της Συμφωνίας TRIPs δεν έχουν συνέπειες για την ερμηνεία που δόθηκε στο άρθρο 9 της οδηγίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

78 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία

υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 9 της οδηγίας 98/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 1998, για την έννομη προστασία των βιοτεχνολογικών εφευρέσεων, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν προστατεύει τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας σε περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το προϊόν που κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας περιέχεται σε άλευρο σόγιας, όπου δεν επιτελεί τη λειτουργία για την οποία κατοχυρώνεται με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας, αλλά την επιτέλεσε προηγουμένως στο φυτό σόγιας, του οποίου προϊόν μεταποιήσεως είναι το άλευρο αυτό, ή όταν δύναται ενδεχομένως να επιτελέσει εκ νέου τη λειτουργία αυτή, αφότου εξαχθεί από το άλευρο και ακολούθως εισαχθεί σε κύτταρο ζώντος οργανισμού.

2) Το άρθρο 9 της οδηγίας 98/44 προβαίνει σε εξαντλητική εναρμόνιση της παρεχομένης από αυτό προστασίας, οπότε εμποδίζει να προβλέψει μια εθνική νομοθεσία απόλυτη προστασία αυτού καθ' εαυτό του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος, ανεξαρτήτως του αν επιτελεί τη λειτουργία του στο υλικό που το περιέχει.

3) Το άρθρο 9 της οδηγίας 98/44 αποκλείει τη δυνατότητα ο κάτοχος διπλώματος ευρεσιτεχνίας που χορηγήθηκε πριν από την έκδοση της οδηγίας αυτής να επικαλεστεί την απόλυτη προστασία του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος που προέβλεπε υπέρ αυτού η τότε εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία.

4) Τα άρθρα 27 και 30 της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου, η οποία αποτελεί το παράρτημα 1 Γ της

Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) που υπογράφτηκε στο Μαρακές στις 15 Απριλίου 1994 και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), δεν έχουν συνέπειες για την ερμηνεία που δόθηκε στο άρθρο 9 της οδηγίας 98/44.

(υπογραφές)